ARAŞTIRMA MAKALESİ

ADLİ TIP DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF FORENSIC MEDICINE

Geliş: 15.05. 2025
Kabul: 24.04.2026

Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlığının Gözden Geçirilmiş Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği Kullanılarak İncelenmesi

Analysis of the Prevalence of Violence against Women by Using the Revised Conflict Tactics Scale

Nermin Taşkale[1]

[1] Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

Öz

Amaç: Türkiye'de kadına yönelik şiddet yaygınlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından Dünya Sağlık Örgütü ile eş güdümlü anketler yoluyla izlenmektedir. Bu çalışma, ulusal verileri akademik çalışmalarda en sık kullanılan standart ölçüm aracıyla desteklemeyi hedeflemektedir.

Yöntem: Çalışmaya Ankara (Çankaya), Çanakkale (Lapseki) ve İstanbul (Bahçelievler, Başakşehir ve Kadıköy) illerinde belediye ve kaymakamlıklar tarafından sunulan kurslara devam eden 362 evli kadın katılmıştır. Katılımcılar, Gözden Geçirilmiş Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği ve Demografik Bilgi Formunu doldurmuştur.

Bulgular: Herhangi bir şiddet mağduriyeti yaygınlığı yıllık %51.4 (ortalama sıklık: 3.40 olay), yaşam boyu %73.5 (ortalama sıklık: 5.09 olay) olmuştur. Son bir yıl içindeki yaygınlık fiziksel şiddet için %13.5 (ortalama sıklık: 2.71 olay), cinsel şiddet için %19.1 (ortalama sıklık: 1.39 olay), yaralanma için %10.1 (ortalama sıklık: 1.67 olay) ve psikolojik şiddet için %45.6 (ortalama sıklık: 2.29 olay) olmuştur. Yaşam boyu yaygınlık ise fiziksel şiddet için %30.15 (ortalama sıklık: 3.65 olay), cinsel şiddet için %27.3 (ortalama sıklık: 1.57 olay), yaralanma için %11.0 (ortalama sıklık: 2.15 olay) ve psikolojik şiddet için %69.1 (ortalama sıklık: 2.83 olay) olmuştur. Son bir yıl içindeki şiddet mağduriyetine göre sosyodemografik değişkenlerin çoğunlukla farklılaşmadığı görülmüştür.

Sonuç: Bulgular, kursiyer örnekleminden elde edilen verilerin ülke genelindeki yaygınlık oranlarına benzer sonuçlar verdiğini göstermektedir. Bu durum, yaygınlık ve tarama çalışmalarında standart bir ölçüm aracı olan Gözden Geçirilmiş Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin kullanılmasının uygun olabileceğini düşündürmektedir. Standart bir ölçüm aracına başvurmanın adli tıp alanına katkı sunma potansiyeli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, kursiyer örneklemlerinin şiddete yönelik çok basamaklı müdahalelerde başvurulabilecek bir örneklem olarak değerlendirilebileceği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, Yakın partner şiddeti, Cinsiyete dayalı şiddet, Prevalans

Abstract

Objective: The Directorate General on the Status of Women monitors the prevalence of violence against women in Türkiye via surveys congruent with the World Health Organization studies. This study aims to support national findings with the most frequently used standardized measure.

Methods: Married course-attendee women from Ankara (Çankaya), Çanakkale (Lapseki), and Istanbul (Bahçelievler, Başakşehir, and Kadıköy) participated in the study (N = 362). Participants filled out the Revised Conflict Tactics Scales and the Demographic Information Form.

Results: The prevalence of any victimization was 51.4% in the past year (mean frequency: 3.40 events), and 73.5% lifetime (mean frequency: 5.09 events). The prevalence in the past year was 13.5% for physical violence (mean frequency: 2.71 events), 19.1% for sexual violence (mean frequency: 1.39 events), 10.1% for injury (mean frequency: 1.67 events), and 45.6% for psychological violence (mean frequency: 2.29 events). The lifetime prevalence was 30.15% for physical violence (mean frequency: 3.65 events), 27.3% for sexual violence (mean frequency: 1.57 events), 11.0% for injury (mean frequency: 2.15 events), and 69.1% for psychological violence (mean frequency: 2.83 events). Sociodemographic variables were generally similar among women who experienced past-year victimization.

Conclusion: The study with a course-attendee sample revealed findings that align with the nationwide studies. It reflects the suitability of using the Revised Conflict Tactics Scales for prevalence and scanning purposes. Utilization of a standard measure may support the forensic science field. Also, course-attendee samples may be efficient targets to engage in multi-level interventions against intimate partner violence against women.

Keywords: Domestic violence, Intimate partner violence, Gender-based violence, Prevalence

Nasıl Atıf Yapmalı: Taşkale N. Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlığının Gözden Geçirilmiş Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği Kullanılarak İncelenmesi. Adli Tıp Dergisi 2026;40(1):(64-81) https://doi.org/10.61970/adlitip.1699924.

Sorumlu Yazar: Nermin Taşkale, Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-posta: nermin.taskale@istanbul.edu.tr

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) şiddeti "fiziksel kuvvet ya da gücün tehdit edici ya da gerçek bir biçimde; kendine, bir başkasına, bir grup ya da topluluğa karşı amaçlı bir biçimde yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim sorunları ya da yoksunluğa neden olacak ya da bunların olasılığını artırmayla sonuçlanacak şekilde kullanılması" olarak tanımlar (1). Eş şiddeti ise, şiddetin kişilerarası düzeyde yaşanılan türüdür. Bu alandaki çalışmaların çoğunlukla erkeklerin fail, kadınların mağdur olduğu heteroseksüel partner ilişkilerine odaklandığı görülmektedir. Bunun temel nedenleri arasında, cinsiyetler arası güç dengesizliği (2) dolayısıyla kadınların daha yüksek düzeyde şiddete maruz kalması gösterilebilir (3). Benzer şekilde, kadınların eş şiddeti nedeniyle daha fazla sağlık sorunu yaşadığı belirtilmektedir (4). Bu nedenlerle mevcut çalışmada da kadınların eş şiddeti mağduriyetine odaklanılmaktadır.

Eş şiddeti eylemin doğasına ve motivasyonuna göre farklı türlerde gözlenebilmektedir (5). Buna göre vurma, itme, sarsma, tekmeleme, dayak gibi eylemler fiziksel şiddet olarak tanımlanır. Zorla cinsel beraberlik ve rıza olmayan her türlü eylem cinsel şiddet olarak ele alınır. Tehdit, küçük görme veya küçük düşürme, hakaret etme duygusal/psikolojik şiddet olarak ele alınır. Bireyin sosyal çevresinden izole edilmesi, davranışlarının izlenmesi ve kaynaklara erişiminin kısıtlanması partnerin kontrol davranışları olarak tanımlanmaktadır. İmkanlar olduğu halde kasıtlı olarak ihtiyaçların karşılanmaması, zorla çalıştırılma veya çalışmanın engellenmesi ise ekonomik şiddet olarak ele alınmaktadır (6).

Alan yazındaki pek çok çalışmada kadınların eş şiddeti mağduriyetinin yaygınlığı incelenmektedir. DSÖ'nün 2021 yılı raporuna göre yaşamlarının herhangi bir döneminde yakın ilişkisi olan kadınların %26'sı mevcut ya da önceki eşlerinden fiziksel ve/ya cinsel şiddet gördüklerini bildirmektedir (7). Aynı rapora göre bu oran en az gelişmiş ülkelerde en yüksek, Batı Avrupa'da en düşük olacak biçimde değişim göstermektedir.

Ülkeler düzeyindeki farklı bulguların da DSÖ bulgularını desteklediği görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yakın ilişki şiddeti istatistiklerini inceleyen bir raporda kadınların yaşamlarının bir döneminde eşleri tarafından şiddete maruz kalma oranları saldırganlık için %47, fiziksel şiddet için %32, cinsel şiddet içinse %16 olarak bildirilmektedir (8). Avrupa Birliği genelinde yürütülen bir çalışmada yaşam boyu psikolojik şiddet yaygınlığı %28.7 olarak raporlanmaktadır (9). Aynı çalışmada, son bir yıl içindeki şiddet mağduriyetine odaklanılarak raporlanan fiziksel ve/ya cinsel şiddet mağduriyeti ise %6.1'dir. DSÖ raporu (7), Türkiye'yi içeren coğrafi bölge olan Kuzey Afrika ve Orta Doğu Bölgesi'ndeki fiziksel ve/ya cinsel şiddet yaygınlığını yaşam boyu %31, son bir yıl içinde %16 olarak raporlamaktadır. Orta Doğu Bölgesi'nden çalışmaları derleyen bir metaanaliz çalışmasında hesaplanan oranlar da benzerdir (10). Buna göre yaşam boyu şiddet mağduriyeti yaygınlığı fiziksel şiddet için %28.4, yaralanma için %18.4, cinsel şiddet için %18.5, psikolojik şiddet için %48.6, ekonomik şiddet içinse %19.0 olarak hesaplanmıştır.

Türkiye'de kadınların eş şiddeti mağduriyeti yaygınlık oranları Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından 2008 ve 2014 yıllarında araştırılmıştır (11,12). Araştırmanın üçüncü dalgası halihazırda devam etmektedir (13). Bu çalışmalarda katılımcılardan DSÖ tanımları dikkate alınarak hazırlanan listeye işaretleme yaparak söz konusu şiddet eylemlerine maruz kalıp kalmadıklarını işaretlemesi istenmektedir (14). İlk dalga bulguları (11) dikkate alındığında yaşam boyu yaygınlık oranlarının fiziksel şiddet için %39.3, cinsel şiddet için %15.3, cinsel ve/ya fiziksel şiddet için %41.9, duygusal şiddet için %44.0 ve (çalışmaya engel olma/işten çıkarılmaya neden olma olarak tanımlanan) ekonomik şiddet için %23.0 olduğu

görülmektedir. Aynı raporda son bir yıl içindeki yaygınlık oranları ise fiziksel şiddet için %9.9, cinsel şiddet için %7.0, cinsel ve/ya fiziksel şiddet için %13.7, duygusal şiddet için ise %25 biçimindedir. İkinci dalga bulguları (12) dikkate alındığında yaşam boyu yaygınlık oranlarının fiziksel şiddet için %35.5, cinsel şiddet için %12.0, cinsel ve/ya fiziksel şiddet için %37.5, duygusal şiddet için %43.9 ve ekonomik şiddet için %30 olduğu görülmektedir. Aynı raporda son bir yıl içindeki yaygınlık oranları ise fiziksel şiddet için %8.2, cinsel şiddet için %5.3, cinsel ve/ya fiziksel şiddet için %11.0, duygusal şiddet için %25.7 ve ekonomik şiddet için %15 biçimindedir.

Ülke genelindeki bu çalışmaların yanında farklı bölgeler ile il ve ilçe merkezlerinde gerçekleştirilen yaygınlık çalışmaları da bulunmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde yaşam boyu herhangi bir şiddet mağduriyeti yaygınlığının en düşük %22.3 (15) ile en yüksek % 89.3 (16) arasında olduğu görülmektedir (18–20). Yaşam boyu farklı şiddet türleri bakımından incelendiğinde fiziksel şiddet mağduriyeti yaygınlığı en düşük %18.4 (19) ile en yüksek %58 (21) arasında gözlenmektedir (16,20,22). Yaşam boyu cinsel şiddet mağduriyeti en düşük %2.9 (19) ile en yüksek %74.6 (16) arasında bildirilmektedir (20–22). Yaşam boyu duygusal/psikolojik şiddet mağduriyeti yaygınlığı en düşük %13 (19) ile en yüksek %75.4 (16) arasında raporlanmaktadır (20–22). Yaşam boyu sözel şiddet mağduriyeti en düşük %30.2 (19) ile en yüksek %69.5 (16) arasında bildirilmektedir. Yaşam boyu ekonomik şiddet mağduriyeti en düşük %8.9 (19) ile en yüksek %78.3 (16) arasında gözlenmektedir (20–22). Yaşam boyu fiziksel ve/ya psikolojik şiddet mağduriyeti %70 olarak bildirilmektedir (23). Son bir yıl içindeki şiddet oranına ise yalnızca bir çalışmada yer verildiği görülmektedir. Buna göre, son bir yıl içinde herhangi bir şiddet mağduriyeti oranı %40 olarak raporlanmaktadır (24).

Bulgular birlikte değerlendirildiğinde, eş şiddeti yaygınlığına ilişkin ülke genelindeki çalışmaların istikrarlı bir biçimde sürdürüldüğü görülmektedir. Yerel ve bölgesel çalışmalar da bu çabaları desteklemekte ve veri havuzunun yıllar boyu süreklilik kazanmasına ve daha detaylı izlenmesine katkı sağlamaktadır. Bununla beraber, elde edilen verilerde geniş gözlem sayısı aralığı ile kendini ele veren tutarsızlıklar söz konusudur. Bu durum yerel çalışmaların çoklukla araştırma kapsamında geliştirilen anketler ya da birbiriyle karşılaştırması zor tanımları takip etmesiyle açıklanabilir. Bu nedenle, KSGM tarafından gerçekleştirilen ülke genelindeki çalışmalar kadar yerel çalışmaların da sistematik bir yapı sağlaması önemlidir. KSGM tarafından gerçekleştirilen çalışmaların 2008 ve 2014 yıllarında altı yıl arayla yapılmış olması ve üçüncü dalganın 10 yıldan fazla ara sonrasında henüz tekrarlanıyor olması dikkate alındığında bu ihtiyaç daha da belirginleşmektedir (11–13). Bu nedenle mevcut çalışmada, 2016- 2017 yılları arasında Ankara (Çankaya), Çanakkale (Lapseki) ve İstanbul (Bahçelievler, Başakşehir ve Kadıköy) illerinde, standart bir ölçüm aracı kullanılarak elde edilen ev içi şiddet yaygınlık oranlarının raporlanması amaçlanmaktadır. Geçmiş yıllarda birikimli olarak ve geçerli yöntemlerle elde edilmiş verilerin ülke genelindeki verileri anlamayı destekleyecek şekilde raporlaştırılıp alan yazınla paylaşılması yıllar içindeki gidişi daha detaylı anlamaya yardımcı olacaktır. Bunu yaparken farklı illerden veriler elde edilmesi temsil gücünün artırılması bakımından önemlidir. Ayrıca, Türkiye genelinde yürütülen çalışmalarda yalnızca şiddet varlığına ya da yokluğuna odaklanılması (11) ve şiddetin tekrarlı olup olmadığının "bir-iki kez, birkaç kez, çok kez" gibi görece soyut ve dar bir aralıkla ölçülmesi (12) nedeniyle şiddet tanım ve sıklığını standart ve kapsayıcı bir biçimde ölçen çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Dahası, bu ölçümlerin şiddetin ciddiyet derecesini de bir tanım dahilinde ele alınması önemlidir (12). Bu yöntemle, son bir yıl içinde ve yaşam boyu herhangi bir şiddet türüne ve farklı şiddet

türlerine maruz kalınıp kalınmadığı ve olduysa ne sıklıkla tekrarladığı bilgilerine yer verilerek ulusal alan yazındaki sınırlılıkların üstesinden gelinmesi hedeflenmektedir. Bu sayede standart bir ölçüm aracı kullanılarak ulusal ve uluslararası hem araştırma hem saha çalışmaları ile karşılaştırılabilir veri üretilmesi mümkün olacaktır. Ayrıca, şiddet mağduriyetine ilişkin bulguların sosyodemografik değişkenler bakımından ele alınmasına yönelik kapsamlı alan yazın dikkate alınarak (7) mevcut çalışmada elde edilecek yaygınlık bulgularının sosyodemografik değişkenler bakımından analizinin yapılması da önemlidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Katılımcılar

Çalışmaya üç ilden beş ilçede belediyeler ve kaymakamlıklar tarafından sunulan kurslara katılan kadınlar katılmıştır. Çalışmanın dahil etme kriterleri 18 yaşından büyük olmak, evli olmak, okur-yazar olmak ve onam sunmaktır. Dışlama kriterleri ise bu kriterlerin en az birinin sağlanmaması olarak belirlenmiştir. Çalışma kapsamında yaklaşılan 367 kadından üçü gönüllü onamda bulunmamıştır. Veri toplama sürecinde iki kadının resmi bir evlilik akdi olmadığı anlaşılmıştır. Bu beş katılımcı dışlandığında geriye kalan 362 katılımcıdan veri elde edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen katılımcılar Demografik Form ile Gözden Geçirilmiş Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'ni (25,26) doldurmuştur.

Demografik Form

Katılımcılara yaş, gelir düzeyi, eğitim durumu, evlilik süresi, evlenme yaşı, evliliğe başlama biçimi ve 15 yaş öncesindeki şiddet mağduriyetine ilişkin bilgiler araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Form aracılığıyla sorulmuştur.

Gözden Geçirilmiş Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (ÇÇYÖ)

İlk versiyonun (27) gözden geçirilmesiyle oluşturulan ölçek, yakın ilişkilerdeki uzlaşma ve şiddet şeklindeki çatışma çözümü taktiklerini içermektedir (26). Yetmiş sekiz maddelik ölçek uzlaşma, fiziksel şiddet, yarala(n)ma, psikolojik şiddet, ve cinsel şiddet boyutlarını içermektedir. Her bir çatışma çözümü taktiği fail (tek maddeler) ve mağdur (çift maddeler) diliyle yazılmıştır. Uzlaşma dışındaki boyutlar minör ve ciddi olarak ikiye ayrılmaktadır. Maddeler "0: hiç gerçekleşmedi", "7: geçtiğimiz yıl içerisinde değil ama daha önce gerçekleşti" seçenekleri ve "1: geçtiğimiz yıl içerisinde 1 kez" – "6: geçtiğimiz yıl içerisinde 20'den fazla kez" aralığında yanıtlanır. Boyutlar arası korelasyonlar uzlaşma boyutu dışında anlamlıdır (pler < .05).

Ölçeği puanlamada yaygınlık (prevalance), yaşam boyu yaygınlık (ever prevalance), oluş sıklığı ve/ya yıllık oluş sıklığı (frequency and/or annual frequency) ve süreğenlik ve/ya yıllık süreğenlik (chronicity and/or annual chronicity) biçiminde dört farklı kodlamadan yararlanılabilir (28). Yaygınlık kodunda katılımcıların son bir yıl içinde her bir şiddet türüne ilişkin herhangi bir olay yaşayıp yaşamadığı incelenir. Söz konusu şiddet türüne ilişkin herhangi bir olay yaşanmamışsa 0 yaşanmışsa 1 kodu alınır. Yaşam boyu yaygınlık kodunda ise aynı yöntem ile katılımcının yaşam boyu her bir şiddet türüne ilişkin herhangi bir olay yaşayıp yaşamadığı incelenir. Oluş sıklığı (yıllık oluş sıklığı) kodlamasında (son bir yıl içinde) her bir katılımcının farklı şiddet türlerine ilişkin herhangi bir şiddet olayını ne sıklıkla yaşadığı incelenir. (Yıllık) süreğenlik kodu ise (yıllık) oluş sıklığı puanlamasının sadece şiddet yaşadığını bildiren katılımcılar için hesaplanmasıyla elde edilir.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir (25). Elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı tüm ölçek için .92 olmuş, boyutlar için

.76 - .88 aralığında değişmiştir.

Mevcut çalışmada ölçek mağduriyet maddeleri ile uygulanmış ve yaygınlık, yaşam boyu yaygınlık ve (yıllık) süreğenlik kodlamaları kullanılarak yapılan puanlamalarda uzlaşma puanları dışarıda bırakılmıştır (28). Elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları yaygınlık için tüm ölçekte .86 olup boyutlar arasında .48 (cinsel şiddet) - .85 (fiziksel şiddet) aralığında değişmiştir. Yaşam boyu yaygınlık için Cronbach alfa değerleri tüm ölçekte .90 olup boyutlar arasında .61 (cinsel şiddet) - .91 (fiziksel şiddet) aralığında değişmiştir. Yıllık süreğenlik için Cronbach alfa değerleri tüm ölçekte .92 olup boyutlar arasında .74 (yaralanma) - .93 (fiziksel şiddet) aralığında değişmiştir. Süreğenlik için Cronbach alfa değerleri ise tüm ölçekte .91 olup boyutlar arasında .73 (cinsel şiddet) - .93 (fiziksel şiddet) aralığında değişmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında kullanılan veriler şiddet mağduriyetini olay temelli bir kavramsallaştırma ile ele alan geniş bir çalışmanın veri setinden elde edilmiştir. Söz konusu veri seti 2016-2017 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu onayı ile yürütülen çalışmada elde edilen verilerden oluşmaktadır. Etik Kurul onayının elde edilmesinden sonra çalışmaya destek veren kurumlara başvurulmuş ve kurum onayları da alınmıştır. Kurumların seçiminde kolayda örnekleme yöntemi temel alınmış ancak farklı şehirleşme düzeylerinin kapsanması hedeflenmiştir. Ayrıca, çalışmaya dahil edilen şehir merkezlerinin ülke genelinden göç alıyor ve farklı sosyoekonomik düzeyleri temsil ediyor olmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmaya destek veren kurumlar anılan süreler içerisinde farklı dönemlerde ziyaret edilmiştir. Bu ziyaretlerde kurs sınıflarına misafir olunarak araştırma hakkında bilgi verilmiş, evlilik üzerine bir çalışma yapılacağı belirtilip gönüllü katılımcıların destek vermesi istenmiştir. Gönüllü katılımcılara formlar kapalı bir zarfla sunulmuş, kapalı bir zarfla teslim alınmıştır. Veri toplama oturumları kurs katılımcılarının soruları bireysel olarak cevaplayabilecekleri fiziksel koşullar sağlanarak araştırmacı ve beraber çalıştığı araştırma asistanlarının ihtiyaç halinde destek sunabilmeleri için kurumda bulundukları zamanda gerçekleştirilmiştir. Araştırma asistanları veri toplama süreci öncesinde çalışma ve veri toplama süreci hakkında bilgilendirilmiş, rol oynama yapmış ve sahada gözlemde bulunmuştur.

Veri Analizi

Kağıt kalem yöntemi ile elde edilen veriler araştırma asistanları tarafından Excel programına aktarılmıştır. Araştırmacı bu verileri kontrol ederek analizlerin yürütüleceği SPSS 30 programına aktarmıştır. Demografik bilgiler tanımsal istatistik değerleri ve sıklık dağılımları ile incelenmiştir. Şiddet mağduriyetine ilişkin veriler ise Straus (28) tarafından tanımlanan yaygınlık, yaşam boyu yaygınlık ve (yıllık) süreğenlik kodlamaları hesaplanarak sunulmuştur. Bu kodlar KSGM (11,12) tarafından sunulan yaşam boyu ve yıllık yaygınlık oranları ile akademik çalışmalarda en sık olarak kullanılan süreğenlik puanları (29,30) dikkate alınarak seçilmiştir. Alan yazında kullanılan bu kodlamalara ek olarak katılımcıların yaşadıkları şiddet olaylarının çeşitliliği kaç farklı ÇÇYÖ (25, 26) maddesine evet denildiğine odaklanılarak incelenmiştir. Ayrıca, demografik form aracılığıyla elde edilen değişkenlere göre şiddet mağduriyet oranlarının ve puanlarının nasıl değiştiği ortalama ve gözlem sayısı fark analizleri kullanılarak incelenmiştir. Bu incelemede kullanılan ölçüm aracının özellikleri ve alan yazındaki baskın yaklaşımlar takip edilerek son bir yıl içindeki şiddet mağduriyeti bulguları temel alınmıştır (25–28).

BULGULAR

Katılımcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaş ortalaması 43.75'tir (SS = 11.42). Katılımcıların beyan ettiği haneye giren ortalama aylık gelir 4,017.79 TL'dir* (SS = 2,362.21). Algılanan maddi durum ise en sık olarak %59.6 (n = 215) oranında orta ve %36.8 ile (n = 133) oranında iyi olarak beyan edilmiştir. Katılımcıların %25.1'i (n = 91) ilkokul, %19.3'ü (n = 70) ortaokul, %30.4'ü (n = 91) lise, %21.8'i (n = 79) ise yükseköğrenim mezunudur. Katılımcıların eşlerinin %19.9'u (n = 61) ilkokul, %16.0'ı (n = 58) ortaokul, %30.7'si (n = 111) lise, %33.4'ü (n = 121) ise yükseköğrenim mezunudur. Katılımcıların yarısı (n = 181) ve eşlerinin büyük çoğunluğu (% 84.8, n = 307) sigortalı bir işte çalışmaktadır.

Katılımcıların ortalama evlenme yaşı 22.53 (SS = 5.21), eşlerinin ortalama evlenme yaşı 26.97'tir (SS = 5.57). Katılımcılar yaklaşık 236.27 (SS = 128.09) aydır evli olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların %48.1'i (n = 173) arkadaşlık ederek, %47.2'si (n = 170) ise görücü usulü evlendiğini beyan etmiştir. Ortalama çocuk sayısı 1.90'dır (SS = 1.11).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Ort.	SS
Yaş		43.75	11.42
Hane geliri*			2,362.21
Evlenme yaşı		22.53	5.21
Eşin evlenme yaşı		26.97	5.57
Evlilik süresi (ay)			128.09
Çocuk sayısı		1.90	1.11
		Sayı	Yüzde
Algılanan maddi durum			
	Yoksul	11	3.0
	Orta	215	59.6
	İyi	133	36.8
	Çok iyi	2	0.6
Eğitim düzeyi			
	Okur-yazar değil	1	0.3
	Okur-yazar	11	3.0
	İlkokul	91	25.1
	Ortaokul	70	19.3
	Lise	110	30.4
	Yükseköğrenim ve üstü	79	21.8
Eşin eğitim düzeyi			
	Okur-yazar değil	0	0.0
	Okur-yazar	11	3.0
	İlkokul	61	16.9
	Ortaokul	58	16.0
	Lise	111	30.7
	Yükseköğrenim ve üstü	121	33.4
Çalışma durumu			
	Çalışmıyor	128	35.4
	Çalışıyor, sigortasız	53	14.6
	Çalışıyor, sigortalı	181	50.0
Eşin çalışma durumu			
	Çalışmıyor	31	8.6
	Çalışıyor, sigortasız	24	6.6
	Çalışıyor, sigortalı	307	84.8
Tanışma biçimi			
	Arkadaşlık ederek	173	48.1
	Görücü usulü	170	47.2
	Kaçarak	10	2.8
	İstemeyerek/zorla	2	0.6
	Diğer	5	1.4
15 yaş öncesinde fiziksel şiddet mağduriyeti			
	Evet	66	18.2
	Hayır	296	81.8
15 yaş öncesinde cinsel şiddet mağduriyeti			
	Evet	8	2.2
	Hayır	354	97.8
15 yaş öncesinde duygusal şiddet mağduriyeti			
	Evet	40	11.0
	Hayır	322	89.0

*Verilerin elde edildiği dönemde ABD Doları-TL paritesi 2.79 ile 3.96 arasında olmuştur (49).
Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma

On beş yaş öncesinde fiziksel şiddet mağduriyeti %18.2 (n = 66), cinsel şiddet mağduriyeti %2.2 (n = 8) ve duygusal şiddet mağduriyeti %11.0 (n = 40) olarak bildirilmiştir. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlığına İlişkin Bulgular

Elde edilen veriler yaygınlık, yaşam boyu yaygınlık ve (yıllık) süreğenlik kodlamaları dikkate alınarak incelenmiştir. Yaygınlık, yani son bir yıl içindeki yaygınlık, olarak ele alındığında katılımcıların %51.4'ü (n = 186) herhangi bir şiddet mağduriyeti belirtmiştir. Bu oran fiziksel şiddet için %13.5 (n = 49), cinsel şiddet için %19.1 (n = 69), yaralanma için %4.1 (n = 15) ve psikolojik şiddet için %45.6 (n = 165) olmuştur. Minör şiddet bakımından ele alındığında katılımcıların %50.0'si (n = 181) herhangi bir şiddet mağduriyeti belirtmiştir. Bu oran fiziksel şiddet için %12.4 (n = 45), cinsel şiddet için %18.2 (n = 66), yaralanma için %3.7 (n = 14) ve psikolojik şiddet için %44.2 (n = 160) olmuştur. Ciddi şiddet bakımından ele alındığında ise katılımcıların %15.7'si (n = 57) herhangi bir şiddet mağduriyeti belirtmiştir. Bu oran fiziksel şiddet için %5.0 (n = 18), cinsel şiddet için %2.2 (n = 8), yaralanma için %3.6 (n = 13) ve psikolojik şiddet için %12.7 (n = 46)

olmuştur.

Yaşam boyu yaygınlık olarak ele alındığında katılımcıların %73.5'i (n = 266) herhangi bir şiddet mağduriyeti belirtmiştir. Bu oran fiziksel şiddet için %30.1 (n = 109), cinsel şiddet için %27.3 (n = 99), yaralanma için %11.0 (n = 40) ve psikolojik şiddet için %69.1 (n = 253) olmuştur. Minör şiddet bakımından ele alındığında katılımcıların %72.1'i (n = 261) herhangi bir şiddet mağduriyeti belirtmiştir. Bu oran fiziksel şiddet için %27.3 (n = 99), cinsel şiddet için %26.5 (n = 96), yaralanma için %11.3 (n = 41) ve psikolojik şiddet için %68.8 (n = 249) olmuştur. Ciddi şiddet bakımından ele alındığında ise katılımcıların %29.3'ü (n = 106) herhangi bir şiddet mağduriyeti belirtmiştir. Bu oran fiziksel şiddet için %15.5 (n = 56), cinsel şiddet için %4.4 (n = 16), yaralanma için %8.8 (n = 32) ve psikolojik şiddet için %24.3 (n = 88) olmuştur.

Yıllık süreğenlik, yani son bir yıl içinde şiddet görenler arasındaki sıklık, olarak ele alındığında katılımcılar ortalama 1.23 (SS = 2.43) kez herhangi bir şiddet türüne, ortalama 2.51 (SS = 4.38) kez fiziksel şiddete, ortalama 2.35 (SS = 3.61) kez cinsel şiddete, ortalama 1.66 (SS = 3.29) kez yaralanmaya ve ortalama 2.75 (SS = 3.71) kez psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Minör şiddet bakımından ele alındığında katılımcılar ortalama 2.10 (SS = 3.29) kez herhangi bir şiddet türüne, ortalama 2.92 (SS = 4.68) kez fiziksel şiddete, ortalama 4.23 (SS = 4.50) kez cinsel şiddete, ortalama 4.60 (SS = 8.40) kez yaralanmaya ve ortalama 4.27 (SS = 4.89) kez psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Ciddi şiddet bakımından ele alındığında ise katılımcılar ortalama 0.59 (SS = 2.00) kez herhangi bir şiddet türüne, ortalama 1.77 (SS = 2.89) kez fiziksel şiddete, ortalama 0.95 (SS = 3.70) kez cinsel şiddete, ortalama 1.47 (SS = 3.13) kez yaralanmaya ve ortalama 1.22 (SS = 3.14) kez psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir.

Süreğenlik, yani yaşam boyu şiddet görenler arasındaki sıklık, olarak ele alındığında katılımcılar ortalama 1.09 (SS = 2.25) kez herhangi bir şiddet türüne, ortalama 1.97 (SS = 4.00) kez fiziksel şiddete, ortalama 2.01 (SS = 3.18) kez cinsel şiddete, ortalama 1.26 (SS = 2.22) kez yaralanmaya ve ortalama 2.61 (SS = 3.72) kez psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Minör şiddet bakımından ele alındığında katılımcılar ortalama 1.90 (SS = 3.13) kez herhangi bir şiddet türüne, ortalama 2.29 (SS = 4.18) kez fiziksel şiddete, ortalama 3.77 (SS = 4.30) kez cinsel şiddete, ortalama 5.36 (SS = 8.10) kez yaralanmaya ve ortalama

Tablo 2a. Şiddet Mağduriyetinin Yaygınlığı ve Süreğenliği

	Yıllık				Yaşam boyu			
	Yaygınlık		Süreğenlik		Yaygınlık		Süreğenlik	
	Sayı	Yüzde	Ort.	SS	Sayı	Yüzde	Ort.	SS
Herhangi bir şiddet	186	51.4	1.23	2.43	266	73.5	1.09	2.25
Fiziksel şiddet	49	13.5	2.51	4.38	109	30.1	1.97	4.00
Cinsel şiddet	69	19.1	2.35	3.61	99	27.3	2.01	3.08
Yaralanma	15	4.1	1.66	3.29	40	11.0	1.26	2.22
Psikolojik şiddet	165	45.6	2.75	3.71	253	69.1	2.61	3.72

Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma

Tablo 2b. Minör Şiddet Mağduriyetinin Yaygınlığı ve Süreğenliği

	Yıllık				Yaşam boyu			
	Yaygınlık		Süreğenlik		Yaygınlık		Süreğenlik	
	Sayı	Yüzde	Ort.	SS	Sayı	Yüzde	Ort.	SS
Herhangi bir şiddet	181	50.00	2.10	3.29	261	72.1	1.90	3.13
Fiziksel şiddet	45	12.4	2.92	4.68	99	27.3	2.29	4.18
Cinsel şiddet	66	18.2	4.23	4.50	96	26.5	3.77	4.30
Yaralanma	14	3.7	4.60	8.40	41	11.3	5.36	8.10
Psikolojik şiddet	160	44.2	4.27	4.89	249	68.8	4.09	5.08

Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma

Tablo 2c. Ciddi Şiddet Mağduriyetinin Yaygınlığı ve Süreğenliği

	Yıllık				Yaşam boyu			
	Yaygınlık		Süreğenlik		Yaygınlık		Süreğenlik	
	Sayı	Yüzde	Ort.	SS	Sayı	Yüzde	Ort.	SS
Herhangi bir şiddet	57	15.7	0.59	2.00	106	29.3	0.50	1.78
Fiziksel şiddet	18	5.0	1.77	2.89	56	15.5	1.31	2.37
Cinsel şiddet	8	2.2	0.95	3.70	16	4.4	0.68	3.12
Yaralanma	13	3.6	1.47	3.13	32	8.8	1.05	2.04
Psikolojik şiddet	46	12.7	1.22	3.14	88	24.3	1.12	2.98

Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma

4.09 (SS = 5.08) kez psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Ciddi şiddet bakımından ele alındığında ise katılımcılar ortalama 0.50 (SS = 1.78) kez herhangi bir şiddet türüne, ortalama 1.31 (SS = 2.37) kez fiziksel şiddete, ortalama 0.68 (SS = 3.12) kez cinsel şiddete, ortalama 1.05 (SS = 2.04) kez yaralanmaya ve ortalama 1.12 (SS = 2.98) kez psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Şiddet mağduriyetine ilişkin bulgular Tablo 2a–c'de sunulmuştur.

Şiddet Olaylarının Çeşitliliğine İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaşadıkları şiddet olaylarının çeşitliliği kaç farklı ÇÇYÖ (25, 26) maddesine evet denildiği olarak tanımlanmıştır. Bu değişken ilk olarak son bir yıl içinde şiddet mağduru olan katılımcıların verisi dikkate alınarak incelenmiştir. Buna göre, katılımcıların ortalama 3.40 (SS = 3.82) farklı herhangi bir şiddet eylemine, ortalama 2.71 (SS = 2.37) farklı fiziksel şiddet eylemine, ortalama 1.39 (SS = 0.77) farklı cinsel şiddet eylemine, ortalama 1.67 (SS = 1.05) farklı yaralama eylemine ve ortalama 2.29 (SS = 1.50) farklı psikolojik şiddet eylemine maruz kaldıkları anlaşılmıştır. Minör şiddet bakımından ele alındığında katılımcıların ortalama 2.66 (SS = 2.31) farklı herhangi bir şiddet eylemine, ortalama 1.61 (SS = 1.10) farklı fiziksel şiddet eylemine, ortalama 1.22 (SS = 0.54) farklı cinsel şiddet eylemine, ortalama 0.87 (SS = 0.99) farklı yaralama eylemine ve ortalama 2.33 (SS = 1.08) farklı psikolojik şiddet eylemine maruz kaldıkları anlaşılmıştır. Ciddi şiddet bakımından ele alındığında ise katılımcıların ortalama 0.74 (SS = 1.89) farklı herhangi bir şiddet eylemine, ortalama 0.73 (SS = 1.35) farklı fiziksel şiddet eylemine, ortalama 0.17 (SS = 0.59) farklı cinsel şiddet eylemine, ortalama 0.13 (SS = 0.74) farklı yaralama eylemine ve ortalama 0.65 (SS = 1.04) farklı psikolojik şiddet eylemine maruz kaldıkları anlaşılmıştır.

Söz konusu değişken ikinci olarak yaşam boyu şiddet mağduriyeti dikkate alınarak incelenmiştir. Buna göre, katılımcıların ortalama 5.09 (SS = 5.57) farklı herhangi bir şiddet eylemine, ortalama 3.65 (SS = 3.16) farklı fiziksel şiddet eylemine, ortalama 1.57 (SS = 1.04) farklı cinsel şiddet eylemine, ortalama 2.15 (SS = 1.27) farklı yaralama eylemine ve ortalama 2.83 (SS = 1.83) farklı psikolojik şiddet eylemine maruz kaldıkları anlaşılmıştır. Minör şiddet bakımından ele alındığında katılımcılar ortalama 3.67 (SS = 2.99) farklı herhangi bir şiddet eylemine, ortalama 2.01 (SS = 1.33) farklı fiziksel şiddet eylemine, ortalama 1.29 (SS = 0.58) farklı cinsel şiddet eylemine, ortalama 1.25 (SS = 0.84) farklı yaralama eylemine ve ortalama 2.23 (SS = 1.10) farklı psikolojik şiddet eylemine maruz kaldıklarını belirtmiştir. Ciddi şiddet bakımından ele alındığında ise

Tablo 3. Şiddet Olaylarının Çeşitliliği

	Yıllık			Yaşam boyu		
	Toplam	Minör	Ciddi	Toplam	Minör	Ciddi
Herhangi bir şiddet	3.40 (3.82)	2.66 (2.31)	0.74 (1.89)	5.09 (5.57)	3.67 (2.99)	1.42 (2.88)
Fiziksel şiddet	2.71 (2.37)	1.61 (1.10)	0.73 (1.35)	3.65 (3.16)	2.01 (1.33)	1.28 (1.76)
Cinsel şiddet	1.39 (0.77)	1.22 (0.54)	0.17 (0.59)	1.57 (1.04)	1.29 (0.58)	0.27 (0.75)
Yaralanma	1.67 (1.05)	0.87 (0.99)	0.13 (0.74)	2.15 (1.27)	1.25 (0.84)	1.48 (1.09)
Psikolojik şiddet	2.29 (1.50)	2.33 (1.08)	0.65 (1.04)	2.83 (1.83)	2.23 (1.10)	0.60 (0.98)

Değerler ortalama olay sayısı (standart sapma) şeklindedir.

katılımcılar ortalama 1.42 (SS = 2.88) farklı herhangi bir şiddet eylemine, ortalama 1.28 (SS = 1.76) farklı fiziksel şiddet eylemine, ortalama 0.27 (SS = 0.75) farklı cinsel şiddet eylemine, ortalama 1.48 (SS = 1.09) farklı yaralama eylemine ve ortalama 0.60 (SS = 0.98) farklı psikolojik şiddet eylemine maruz kaldıklarını belirtmiştir. Şiddet olaylarının çeşitliliğine ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlığının Sosyodemografik Değişkenler Bakımından İncelenmesine İlişkin Bulgular

Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların yaşlarının (Ort. = 42.12, SS = 10.81) herhangi bir şiddet türüne maruz kalmayan katılımcıların yaşlarından (Ort. = 45.27, SS = 12.01) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.63, p < .01, d = .28. Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların evlilik sürelerinin (Ort. = 219.46, SS = 132.14) herhangi bir şiddet türüne maruz kalmayan katılımcıların evlilik sürelerinden (Ort. = 253.80, SS = 121.26) daha kısa olduğu görülmüştür, t(351) = -2.54, p < .05, d = .27. Son bir yıl içinde fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların hane gelirlerinin (Ort. = 3,265.65, SS = 2,100.50) fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların hane gelirlerinden (Ort. = 4,157.07, SS = 2,587.53) daha düşük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.30, p < .05, d = .35. Son bir yıl içinde fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların evlilik sürelerinin (Ort. = 181.02, SS = 126.15) fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların evlilik sürelerinden (Ort. = 244.78, SS = 126.24) daha kısa olduğu görülmüştür, t(360) = -3.22, p = .001, d = .51. Son bir yıl içinde fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların çocuk sayılarının (Ort. = 1.50, SS = 1.04) fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların çocuk sayılarından (Ort. = 1.95, SS = 1.09) daha az olduğu görülmüştür, t(360) = -2.68, p < .01, d = .41. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların hane gelirlerinin (Ort. = 3,342.57, SS = 1,973.45) cinsel şiddete maruz kalmayan katılımcıların hane gelirlerinden (Ort. = 4,199.81, SS = 2,635.71) daha düşük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.54, p < .05, d = .34. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarının (Ort. = 20.90, SS = 4.55) cinsel şiddete maruz kalmayan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarından (Ort. = 22.88, SS = 5.23) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.90, p < .01, d = .39. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların eşlerinin evliliğe başlama yaşlarının (Ort. = 25.68, SS = 4.13) cinsel şiddete maruz kalmayan katılımcıların eşlerinin evliliğe başlama yaşlarından (Ort. = 27.26, SS = 5.74) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.16, p < .05, d = .29. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların evlilik sürelerinin (Ort. = 207.04, SS = 129.50) cinsel şiddete maruz kalmayan katılımcıların evlilik sürelerinden (Ort. = 243.14, SS = 126.78) daha kısa olduğu görülmüştür, t(360) = -2.09, p < .05, d = .28. Son bir yıl içinde yaralanmaya maruz kalan katılımcıların yaşlarının (Ort. = 36.87, SS = 7.98) yaralanmaya maruz kalmayan katılımcıların yaşlarından (Ort. = 43.94, SS = 11.55) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.35, p < .05, d = .62. Son bir yıl içinde yaralanmaya maruz kalan katılımcıların hane gelirlerinin (Ort. = 2,550.00, SS = 1,891.24) yaralanmaya maruz kalmayan katılımcıların hane gelirlerinden (Ort. = 4,100.67, SS = 2,549.92) daha düşük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.33, p < .05, d = .61. Son bir yıl içinde yaralanmaya maruz kalan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarının (Ort. = 19.71, SS = 3.96) yaralanmaya maruz kalmayan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarından (Ort. = 22.62, SS = 5.18) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.16, p < .05, d = .57. Son bir yıl içinde psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların yaşlarının (Ort. = 41.64, SS = 10.75) psikolojik şiddete maruz kalmayan katılımcıların yaşlarından (Ort. = 45.33, SS = 11.86) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -3.08, p < .01, d = .33. Son bir yıl içinde psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların evlilik sürelerinin (Ort. = 213.04, SS = 130.17) psikolojik şiddete

maruz kalmayan katılımcıların evlilik sürelerinden (Ort. = 255.34, SS = 123.11) daha kısa olduğu görülmüştür, t(360) = -3.13, p < .01, d = .34.

Minör şiddet bakımından ele alındığında, son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların yaşlarının (Ort. = 42.00, SS = 10.52) herhangi bir şiddet türüne maruz kalmayan katılımcıların yaşlarından (Ort. = 45.30, SS = 12.21) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.76, p < .01, d = .29. Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların evlilik sürelerinin (Ort. = 217.02, SS = 132.32) herhangi bir şiddet türüne maruz kalmayan katılımcıların evlilik sürelerinden (Ort. = 255.23, SS = 120.81) daha kısa olduğu görülmüştür, t(351) = -2.84, p < .01, d = .31. Son bir yıl içinde fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların yaşlarının (Ort. = 39.86, SS = 8.46) fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların yaşlarından (Ort. = 44.19, SS = 11.78) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.38, p < .05, d = .38. Son bir yıl içinde fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların hane gelirlerinin (Ort. = 3,276.43, SS = 2,167.01) fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların hane gelirlerinden (Ort. = 4,144.30, SS = 2,576.72) daha düşük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.15, p < .05, d = .34. Son bir yıl içinde fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların evlilik sürelerinin (Ort. = 173.02, SS = 115.88) fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların evlilik sürelerinden (Ort. = 245.06, SS = 127.19) daha kısa olduğu görülmüştür, t(360) = -3.52, p < .001, d = .57. Son bir yıl içinde fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların çocuk sayılarının (Ort. = 1.48, SS = 1.03) fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların çocuk sayılarından (Ort. = 1.95, SS = 1.09) daha az olduğu görülmüştür, t(360) = -2.70, p < .01, d = .43. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların hane gelirlerinin (Ort. = 3,394.84, SS = 2,001.75) cinsel şiddete maruz kalmayan katılımcıların hane gelirlerinden (Ort. = 4,179.47, SS = 2,630.14) daha düşük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.28, p < .05, d = .31. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarının (Ort. = 21.06, SS = 4.58) cinsel şiddete maruz kalmayan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarından (Ort. = 22.83, SS = 5.24) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.53, p < .05, d = .35. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların eşlerinin evliliğe başlama yaşlının (Ort. = 25.74, SS = 4.22) cinsel şiddete maruz kalmayan katılımcıların eşlerinin evliliğe başlama yaşlarının (Ort. = 27.23, SS = 5.71) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.00, p < .05, d = .27. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların evlilik sürelerinin (Ort. = 205.66, SS = 131.19) cinsel şiddete maruz kalmayan katılımcıların evlilik sürelerinden (Ort. = 243.20, SS = 126.36) daha kısa olduğu görülmüştür, t(360) = -2.15, p < .05, d = .12. Son bir yıl içinde yaralanmaya maruz kalan katılımcıların hane gelirlerinin (Ort. = 3,059.12, SS = 1,822.95) yaralanmaya maruz kalmayan katılımcıların hane gelirlerinden (Ort. = 4,084.57, SS = 2,565.52) daha düşük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.21, p < .05, d = .40. Son bir yıl içinde psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların yaşlarının (Ort. = 41.64, SS = 10.55) psikolojik şiddete maruz kalmayan katılımcıların yaşlarından (Ort. = 45.24, SS = 11.99) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.99, p < .01, d = .32. Son bir yıl içinde psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların evlilik sürelerinin (Ort. = 211.39, SS = 129.57) psikolojik şiddete maruz kalmayan katılımcıların evlilik sürelerinden (Ort. = 255.56, SS = 123.51) daha kısa olduğu görülmüştür, t(360) = -3.26, p < .001, d = .35.

Ciddi şiddet bakımından ele alındığında, son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların hane gelirlerinin (Ort. = 3,289.91, SS = 2,333.13) herhangi bir şiddet türüne maruz kalmayan katılımcıların hane gelirlerinden (Ort. = 4,175.92, SS = 2,559.71) daha düşük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.43, p < .05, d = .35. Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarının (Ort. = 21.15, SS = 5.26) herhangi bir şiddet türüne maruz kalmayan

katılımcıların evliliğe başlama yaşlarının (Ort. = 22.76, SS = 5.11) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.16, p < .05, d = .31. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarının (Ort. = 17.75, SS = 1.04) cinsel şiddete maruz kalmayan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarından (Ort. = 22.61, SS = 5.17) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.66, p < .01, d = .95. Son bir yıl içinde yaralanmaya maruz kalan katılımcıların yaşlarının (Ort. = 36.62, SS = 8.03) yaralanmaya maruz kalmayan katılımcıların yaşlarından (Ort. = 43.91, SS = 11.54) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.26, p < .05, d = .64. Son bir yıl içinde yaralanmaya maruz kalan katılımcıların hane gelirlerinin (Ort. = 2,611.54, SS = 1,980.34) yaralanmaya maruz kalmayan katılımcıların hane gelirlerinden (Ort. = 4,089.49, SS = 2,548.35) daha düşük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.07, p < .05, d = .58. Son bir yıl içinde yaralanmaya maruz kalan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarının (Ort. = 19.74, SS = 4.03) yaralanmaya maruz kalmayan katılımcıların evliliğe başlama yaşlarından (Ort. = 22.61, SS = 5.18) daha küçük olduğu görülmüştür, t(360) = -1.98, p < .05, d = .56. Son bir yıl içinde psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların hane gelirlerinin (Ort. = 3,249.77, SS = 2,372.63) psikolojik şiddete maruz kalmayan katılımcıların hane gelirlerinden (Ort. = 4,150.92, SS = 2,550.10) daha düşük olduğu görülmüştür, t(360) = -2.26, p < .05, d = .36. Belirtilmeyen farklar anlamsızdır. Son bir yıl içindeki şiddet yaygınlığının sürekli sosyodemografik değişkenler bakımından incelenmesi Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Sürekli Ölçülen Sosyodemografik Değişkenlerin Son Bir Yıl İçindeki Şiddet Mağduriyetine Göre Değişimi

		Herhangi bir şiddet	Fiziksel şiddet	Cinsel şiddet	Yaralanma	Psikolojik şiddet
Şiddet mağduriyeti	Yaş	-2.63***	-1.66	-0.88	-2.35*	-3.08***
	Hane geliri+	-0.93	-2.30*	-2.54*	-2.33*	-0.86
	Evlenme yaşı	-0.09	-0.03	-2.91***	-2.16*	0.04
	Eşin evlenme yaşı	0.55	0.72	-2.16*	-1.32	0.61
	Evlilik süresi (ay)	-2.54*	-3.22****	-2.09*	-0.50	-3.13***
	Çocuk sayısı	-0.56	-2.68***	1.05	0.40	0.13
Minör şiddet mağduriyeti	Yaş	-2.76***	-2.38*	-1.08	-0.48	-2.99***
	Hane geliri+	-0.57	-2.15*	-2.28*	-2.21*	-0.68
	Evlenme yaşı	-0.14	-0.13	-2.53*	0.02	0.01
	Eşin evlenme yaşı	0.34	0.63	-2.00*	0.98	0.55
	Evlilik süresi (ay)	-2.84***	-3.52*****	-2.15*	-0.77	-3.26*****
	Çocuk sayısı	-0.71	-2.70***	0.90	-1.62	-1.94
Ciddi şiddet mağduriyeti	Yaş	-0.94	-0.65	-0.44	-2.26*	-1.10
	Hane geliri+	-2.43*	-1.11	-1.72	-2.07*	-2.26*
	Evlenme yaşı	-2.16*	-1.22	-2.66***	-1.98*	-0.96
	Eşin evlenme yaşı	-1.15	-0.19	-0.86	-0.90	-0.46
	Evlilik süresi (ay)	-0.45	-1.09	0.77	-0.51	-1.48
	Çocuk sayısı	0.86	-1.11	0.94	-0.40	-0.24

Değerler t değerleri şeklindedir. *p < .05, **p = .01, ***p < .01, ****p = .001, *****p < .001.
+Verilerin elde edildiği dönemde ABD Doları-TL paritesi 2.79 ile 3.96 arasında olmuştur (49).

Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların eşlerinin daha az sıklıkla yükseköğretime devam ettiği görülmüştür, $\chi^2(1) = 4.18$, p < .05, Cramer V = .11. Benzer şekilde, son bir yıl içinde psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların eşlerinin daha az sıklıkla yükseköğretime devam ettiği görülmüştür, $\chi^2(1) = 5.16$, p < .05, Cramer V = .12. Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne ($\chi^2(1) = 6.13$, p < .05, Cramer V = .13), cinsel şiddete ($\chi^2(1) = 6.61$, p = .01, Cramer V = .14), yaralanmaya ($\chi^2(1) = 12.93$, p < .001, Cramer V = .19) ve psikolojik şiddete ($\chi^2(1) = 5.94$, p < .05, Cramer V = .13) maruz kalan katılımcıların daha yüksek sıklıkla çocuklukta fiziksel şiddet bildirdiği görülmüştür. Son bir yıl içinde cinsel şiddete ($\chi^2(1) = 7.41$, p < .01, Cramer V = .14) ve yaralanmaya ($\chi^2(1) = 28.46$, p < .001, Cramer V = .28) maruz kalan katılımcıların daha yüksek sıklıkla çocuklukta duygusal şiddet bildirdiği görülmüştür.

Minör şiddet bakımından ele alındığında, son bir yıl içinde psikolojik şiddet gören katılımcıların daha az sıklıkla iyi ve üzeri maddi durum tariflediği görülmüştür, $\chi^2(1) = 4.64$, $p < .05$, Cramer V = .11. Son bir yıl içinde psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların eşlerinin daha az sıklıkla yükseköğretime devam ettiği görülmüştür, $\chi^2(1) = 4.52$, $p < .05$, Cramer V = .11. Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne ($\chi^2(1) = 4.74$, $p < .05$, Cramer V = .11), cinsel şiddete ($\chi^2(1) = 6.03$, $p < .05$, Cramer V = .13) ve psikolojik şiddete ($\chi^2(1) = 4.61$, $p < .05$, Cramer V = .11) maruz kalan katılımcıların daha yüksek sıklıkla çocuklukta fiziksel şiddet bildirdiği görülmüştür. Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların daha yüksek sıklıkla çocuklukta fiziksel şiddet bildirdiği görülmüştür, $\chi^2(1) = 4.60$, $p < .05$, Cramer V = .11. Son bir yıl içinde cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların daha yüksek sıklıkla çocuklukta duygusal şiddet bildirdiği görülmüştür, ($\chi^2(1) = 6.14$, $p < .05$, Cramer V = .13.

Ciddi şiddet bakımından ele alındığında, son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların eşlerinin daha az sıklıkla yükseköğretime devam ettiği görülmüştür, $\chi^2(1) = 4.65$, $p < .05$, Cramer V = .11. Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan katılımcıların eşlerinin daha az sıklıkla sigortalı bir işte çalıştığı görülmüştür, $\chi^2(2) = 7.67$, $p < .05$, Cramer V = .15. Son bir yıl içinde psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların eşlerinin daha az sıklıkla sigortalı bir işte çalıştığı görülmüştür, $\chi^2(2) = 9.94$, $p < .01$, Cramer V = .17. Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne ($\chi^2(1) = 10.35$, $p = .001$, Cramer V = .17), fiziksel şiddete ($\chi^2(1) = 5.42$, $p < .05$, Cramer V = .12), yaralanmaya ($\chi^2(1) = 11.47$, $p < .001$, Cramer V = .18) ve psikolojik şiddete ($\chi^2(1) = 5.26$, $p < .05$, Cramer V = .12) maruz kalan katılımcıların daha yüksek sıklıkla çocuklukta fiziksel şiddet bildirdiği görülmüştür. Son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne ($\chi^2(1) = 4.68$, $p < .05$, Cramer V = .11), fiziksel şiddete ($\chi^2(1) = 5.39$, $p < .05$, Cramer V = .12) ve yaralanmaya ($\chi^2(1) = 16.91$, $p < .001$, Cramer V = .22) maruz kalan katılımcıların daha yüksek sıklıkla çocuklukta duygusal şiddet bildirdiği görülmüştür. Belirtilmeyen farklar anlamsızdır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada evli kadınlarda kadına yönelik şiddet mağduriyetinin yaygınlığı üç farklı ilde beş farklı ilçede belediyeler ve kaymakamlıklar tarafından sunulan kurslara devam eden bir örneklem ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular, kadınların yarıya yakınının son bir yıl içinde, üçte birinin ise yaşamları boyunca herhangi bir şiddet türüne maruz kaldığına işaret etmektedir. Katılımcıların çoğunlukla birden fazla şiddet olayına maruz kaldığı gözlenmiştir. Bu olaylar ise genellikle bir ya da birkaç kez tekrar etme eğilimindedir. Minör şiddet olaylarının yaygınlığı ciddi şiddet olaylarına görece daha yüksek bulunmuştur. Sosyodemografik açıdan kırılgan grupların şiddet mağduriyeti bakımından daha yüksek risk taşıdığı gözlenmiştir.

Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlığına İlişkin Bulguların Tartışılması

Herhangi bir şiddet mağduriyetine ilişkin ülke ve dünya çapındaki veriler incelendiğinde, çoklukla fiziksel ve/ya cinsel şiddete odaklanıp yaralanma ve psikolojik şiddeti dışarıda bıraktığı görülmektedir (7,11,12,31). Pek çok başka çalışmada ise ekonomik şiddet de sorgulanmaktadır (15,16,19,20). Söz konusu çalışmalarda sıklıkla anket yöntemine (15,18,19) başvurulması tanımlar arasında ortaklaşılamamasına neden olmaktadır. Bazı çalışmalarda farklı ölçeklerden yola çıkılarak yeni bir anket formu oluşturulduğu (20) ya da uluslararası uyarlaması henüz bulunmayan ölçeklerin kullanıldığı (17) görülmektedir. Bu gerekçelerle dünya genelinden metaanalitik çalışmalarda dikkate alınabilen standart ölçüm araçları ile ölçümlenen yıllık şiddet yaygınlığı verileri (30) ulusal alan yazında geri planda kalmaktadır. Ayrıca, son bir yıl içindeki şiddet mağduriyeti ulusal alan yazında seyrek olarak

incelenmektedir (11,12,24). Dolayısıyla, alan yazında ve mevcut çalışmada elde edilen veriler arasında kıyaslama ve sağlıklı çıkarım yapmak zorlaştırmaktadır. Bu durum şiddet mağduriyetinin ölçümünün akademik ve saha çalışmalarında standartlaştırılması gerektiği savını desteklemektedir.

Mevcut çalışmada farklı şiddet türlerine ilişkin yaygınlık oranları da incelenmiştir. Fiziksel şiddet yaygınlığı olarak değerlendirildiğinde kadınların onda birine yakınının son bir yıl içinde, üçte birine yakınının yaşamları boyunca fiziksel şiddete maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu oranların, Türkiye genelinde (11,12) ve bölge düzeyinde (20,22) elde edilen verilerle benzeştiği söylenebilir.

Cinsel şiddet yaygınlığı söz konusu olduğunda kadınların beşte birine yakınının son bir yıl içinde, üçte birine yakınının yaşamları boyunca cinsel şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Bu oranların, Türkiye genelinde elde edilen verilerden nispeten yüksek olduğu düşünülebilir (11,12). Bölgesel çalışmalar incelendiğinde ulusal ve uluslararası alan yazında belirtilenlere kıyasla oldukça düşük (19,20) ya da oldukça yüksek (16,21,22) oranlar göze çarpmaktadır. Bu durum, standart olmayan ölçüm araçlarının kullanılmasının özellikle cinsel eylemler gibi toplumda tabu olarak görülen ve konuşulmayan davranışların ölçülmesinde yanıltıcı bilgiler verebileceğini düşündürmektedir.

Psikolojik şiddet yaygınlığı olarak değerlendirildiğinde kadınların yarıya yakınının son bir yıl içinde, üçte ikisine yakınının ise yaşamları boyunca psikolojik şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Bu oranlar, Türkiye genelinde elde edilen verilerden görece yüksektir (11,12). Bölgesel veriler ile ise nispeten daha yakındır (16,20–22). Mevcut çalışma bulgularının psikolojik şiddet yaygınlığı bağlamında KSGM tarafından (11,12) gerçekleştirilen ülke genelindeki çalışmalarla gösterdiği bu tutarsızlık, somut eylemlerle tarif etmesi daha güç olan psikolojik şiddetin yaygınlığına ilişkin bulguların kullanılan ölçüm aracından etkilenmeye daha açık olduğunu hatırlatmaktadır. Bunu destekler bir biçimde somut eylemlerle tarifi görece daha mümkün olan fiziksel şiddet yaygınlığının söz konusu çalışmalarda mevcut çalışma ile benzer olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum, yaygınlık ve tarama çalışmalarında standart ölçüm araçları kullanmanın önemini ortaya koymaktadır.

Adli tıp bakımından değerlendirildiğinde, yakın ilişki şiddetinin, en yaygın olarak fizik muayene bulgusu sınırlı olan psikolojik şiddet olarak gözlenmesi (32) pek çok vakanın fark edilememesine neden olabilmektedir. Oysaki, yakın ilişki şiddetinin hekimlerce standart olarak sorgulanması vakaların tespiti konusunda en etkili yol olarak göze çarpmaktadır (33). Bu sorgulamanın mümkün olması uzmanların konu üzerine yeterince donanım sahibi olması ve standart yaklaşımı tarif eden araçların, yönetmeliklerin ve algoritmaların sağlanması ile mümkün olabilir (33,34). Mevcut çalışma bulguları çoğunlukla akademik alanda kullanılan ÇÇYÖ'nün (25,26) sahada kullanımının isabetli ölçüm sağlayabileceğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, adli tıp uzmanları başta olmak üzere hekimlerce kullanımı faydalı olabilir.

Mevcut çalışmada elde edilen süreğenlik, yani şiddet görenler arasındaki sıklık, puanları şiddet mağduriyetini tanımlamaya yönelik ulusal ve uluslararası çalışmalarda sıklıkla göz ardı edilmektedir. İstisnai olan bir çalışma KSGM tarafından ülke genelinde yapılan ikinci çalışmadır (12). Bu çalışmada farklı fiziksel şiddet eylemleri için bir-iki kez, birkaç kez ve çok kez yaşanma oranları verilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde şiddet mağduriyeti sıklığının üç seçeneğe benzer şekilde yayıldığı ancak ciddiyeti yüksek eylemlere maruz kalmanın daha seyrek gözlendiği anlaşılmaktadır (12). Bu çıkarım ülke genelinde yapılan ilk çalışmadan elde edilen çıkarımlar ile de tutarlıdır (11). Kurslara devam eden örneklemle gerçekleştirilen bir diğer çalışmada da şiddet mağduriyeti sıklığının benzer

şekilde çoğunlukla seyrek olduğu bildirilmektedir (17). Bununla beraber, mevcut çalışmada yalnızca fiziksel şiddet değil şiddet türleri için de süreğenlik puanları hesaplanabilmiştir. Buna göre son bir yıl içinde elde edilen puanlar dikkate alındığında tüm şiddet türleri için sola yatık sağa kuyruklu bir veri ortaya çıkmaktadır. Bir başka deyişle, şiddet mağduriyet puanları bakımından katılımcıların çoğunluğunun düşük, azınlığının ise yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Yakın ilişki şiddetinin farklı görünümlerini sınıflayan araştırmacılar da en yaygın şiddet görünümünün, ciddiyet seviyesi görece düşük olan şiddet eylemlerinin seyrek olarak gözlendiği durumsal çift şiddeti olduğunu belirtmektedir (32).

Bulguların tartışılmasında değinilen iki çalışma örnekleme stratejisi bakımından mevcut çalışma ile benzeşmektedir. Bunlardan Çanakkale'de kurslara devam eden kadınlarla geçekleştirilen çalışmada şiddetin işlemsel tanımında alan yazındaki başka çalışmalar derlenerek oluşturulan bir liste kullanılmıştır (22). Liste incelendiğinde tıbbi ilaçlara erişime izin vermemenin fiziksel şiddet, evliliğe zorlanmanın ise cinsel şiddet olarak ele alındığı görülmektedir. Ancak bu gruplamanın tüm çalışmalarda geçerli olmayabileceği akılda tutulmalıdır. Bir diğer çalışma ise Sivas şehir merkezinde sunulan kurslara devam eden evli kadınlarla gerçekleştirilmiştir (17). Bu çalışmada, ülkemizde geliştirilen bir ölçüm aracı kullanılmıştır (35). Ölçeğin dokuz faktörden oluşması ve bunun uluslararası sınıflamalarla uyum göstermemesi alan yazınla karşılaştırılarak değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Değişken ölçümü bakımından değinilen bu sorunlar çalışma sonuçlarının mevcut çalışma verileri ile kıyaslanmasını zorlaştırmaktadır. Oysaki, belediye ve kaymakamlıklarca sunulan kurs merkezlerine devam eden katılımcılardan oluşan örneklemler, şiddet mağduriyetini ele almaya yönelik ülke genelinde yürütülen tabakalı örneklemlerle benzer demografik özelliklere sahip, toplumu temsil etme gücü bulunan örneklemlerdir (36). Dolayısıyla, bu örneklemlerle yapılacak çalışmalarda ÇÇYÖ (25,26) gibi standart bir ölçüm aracının kullanımının gerek akademik gerek saha çalışmalarında gözlenen tanımsal karmaşanın ortadan kaldırılabilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Böylelikle, kadına yönelik şiddet konusunda toplumu temsil gücü yüksek ve erişilebilir kursiyer örneklemlerinin çalışmalarda daha çok yer bulması ve araştırma-uygulama faaliyetlerinin hız kazanıp topluma yaygınlaştırılması kolaylaştırılabilir.

Şiddet Olaylarının Çeşitliliğine İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların şiddet mağduriyeti deneyimlerini belirtirken çoğunlukla ilgili boyuttan birden fazla maddeyi işaretledikleri görülmüştür. Bu durum minör şiddet için de benzer olurken ciddi şiddet yaygınlığı söz konusu olduğunda ise daha az sayıda maddenin işaretlendiği dikkat çekmiştir. Oysaki ölçüm aracında tanımlanan ciddi şiddet olaylarının sayısı genellikle minör şiddet olaylarının sayısından fazladır (28). Dolayısıyla, ilk etapta matematiksel olarak ciddi şiddet olayları çeşitliliğinin daha yüksek olması beklenebilir. Oysaki bulgular, bu beklentinin tersini ortaya koymuştur. Bu durum alan yazındaki şiddet olaylarının yaygınlıkla minör olduğu, ciddi şiddetin ise daha seyrek gözlendiği yönündeki ulusal ve uluslararası diğer bulgularla tutarlıdır (12,37). Bilgiler birlikte değerlendirildiğinde alan yazındaki yakın ilişki şiddetine yönelik kuramsal açıklamaların şiddet mağduriyetinin en yaygın olarak minör olaylarla gözlendiği görüşü desteklenmektedir (32).

Mevcut çalışmada başvurulan ölçüm aracı alan yazında en sık kullanılan ölçüm aracı olup kullanıcılarına birbirinden farklı dört kodlama seçeneği sunmaktadır (28). Olay çeşitliliği bu kodlamalar arasında yer almamakla birlikte alan yazında kullanımı dikkat çekmektedir (38,39). Bununla beraber, durumsal çift şiddetinin yani minör şiddet olaylarının seyrek olarak gözlendiği şiddet türünün

en yaygın şiddet türü olması (32) nedeniyle bu tanımlama ile elde edilen ölçümler çoğunlukla süreğenlik ölçümüne benzer sonuçlar vermektedir. Bu nedenle, hali hazırda karmaşık olan ÇÇYÖ (25,26) kodlamasına eklenmesinin maliyet etkinliği sağlamayabileceği de akılda tutulmalıdır.

Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlığının Sosyodemografik Değişkenler Bakımından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Sosyodemografik değişkenlerin son bir yıl içinde şiddet mağduriyeti yaşama bakımından incelenmesinde ilk göze çarpan bulgu yaş, gelir düzeyi, kadının ve eşinin eğitim düzeyi, kadının ve eşinin çalışma durumu, tanışma biçimi gibi sosyodemografik değişkenlerin çoğunlukla şiddet mağduru olan ve olmayan katılımcılarda farklılaşmadığıdır. Şiddet mağduriyetinin yordayıcılarını iç içe ekolojik model (40) kapsamında inceleyen alan yazındaki metaanaliz bulguları da benzer şekilde sosyodemografik değişkenlerin egzosistem değişkenler olup şiddet mağduriyetini yordamada düşük anlamlılık ve etki büyüklüğüne sahip olduğuna işaret etmektedir (41,42). Aynı çalışmalara göre evlilik yaşı, süresi gibi ilişkiye dair değişkenler ise mikrosistem değişkenler olup daha yüksek anlamlılık ve etki büyüklüğüne sahiptir. Mevcut çalışmada da ilişkiye dair değişkenlerin son bir yıl içinde şiddet mağduru olan ve olmayan katılımcıları ayırmada görece daha anlamlı bir fark sunduğu görülmüştür. Çocukluktaki şiddet deneyimi gibi bireysel öyküye dair değişkenler ise ontogenetik değişkenler kapsamında ele alınıp yine görece daha yüksek anlamlılık ve etki büyüklüğü göstermektedir (41,42). Mevcut çalışmada bulguları da bu bilgiyi desteklemektedir. Yine de son bir yıl içinde şiddet mağduru olan ve olmayan katılımcıların çocukluktaki şiddet deneyimlerinin farklılaşmasına ilişkin bu bulgunun ciddi olmayan şiddet düzeylerinde daha baskın olarak gözlendiği söylenebilir. Bu durum, ciddi şiddet olaylarının sayıca daha seyrek olmasının istatistiksel anlamlılığa ulaşmak bakımından daha dezavantajlı olması ile açıklanabilir (12,37).

Sosyodemografik değişkenlere ilişkin bulgular gözden geçirildiğinde dikkat çeken bir diğer nokta eğitim düzeyi gibi her iki partnerden de bilgi alınan değişkenlerde son bir yıl içindeki şiddet mağduriyetini ayırt etmede eşe ilişkin ölçümün kadına yönelik ölçüme kıyasla daha etkili olmasıdır. Bu durum alan yazındaki yakın ilişki şiddeti olayını açıklamada faile ilişkin etmenlerin daha açıklayıcı olduğu yönündeki bulgularla tutarlıdır (41,43).

SONUÇ

Çalışma bulguları, belediye ve kaymakamlık kurslarına devam eden evli kadınların yarıya yakınının son bir yıl içinde, üçte birine yakınının ise yaşamları boyunca eşleri tarafından uygulanan herhangi bir şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Bu oranlar, ulusal bulgulardan elde edilen öngörüler ile genel olarak tutarlı değerlendirilebilir. Dolayısıyla, gelecek çalışmalarda ÇÇYÖ (25,26) gibi ulusal ve uluslararası alan yazında sık kullanılan standart bir ölçüm aracına başvurulması önerilmektedir. Böyle bir yönelimin akademik ve saha çalışmaları arasındaki mesafeyi daraltıp kuramsal ve uygulama bilgisini ortak bir işlemsel tanımda buluşturması faydalı olacaktır. Ayrıca, ölçeğin kullanımının somut fizik bulguların standart bir biçimde sorgulanabilmesi ve görgül ölçümü zor olan psikolojik şiddetin sorgulanmasında örnek teşkil etmesi bakımından da adli tıp bağlamında önemli olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar ve Güçlü Yönler

Şiddet mağduriyetini üç farklı ilden beş farklı ilçede sunulan kurslara devam eden evli kadın örnekleminde standart bir ölçüm aracı olan ÇÇYÖ (25,26) kullanarak inceleyen çalışma sonuçları barındırdığı bazı sınırlılıklar kapsamında değerlendirilmelidir. İlk olarak, farklı illere yayılan geniş bir araştırmaya dayalı olsa da mevcut çalışmada sistematik bir örnekleme yöntemi uygulanmamıştır. Her ne

kadar İstanbul ve Ankara gibi farklı bölgelerden göç alan şehir ve merkezlere yer verilmiş olsa da kolayda örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Ayrıca, kurslara devam eden katılımcıların toplum örneklemi temsil gücünün yüksek olduğuna ilişkin bulgular bulunsa dahi (36) mevcut çalışmanın toplumun tüm kesimlerini kapsadığı söylenemeyebilir. Bu nedenle çalışma bulgularının ülke boyutuna genellenmesi mümkün olmayabilir.

Bir başka açıdan, veriler 2016-2017 tarihinde toplanılmıştır. Her ne kadar çalışmanın temel amacı şiddet yaygınlığına ilişkin güncel durumu ortaya koymak değil standart bir ölçüm aracı ile elde edilen sonuçları raporlamak ve verilerin sürekliliğine katkı sağlamak olsa dahi bulguların geçmiş yıllara dönük verilerden oluşmuş olması akılda tutulmalıdır. Bu nedenle, mevcut çalışma bulguları güncel politikalar kapsamında değerlendirilirken bu bulguların daha güncel verilerle birlikte ele alınması gerekmektedir.

Çalışmada öz bildirim yönteminin kullanılmış olması bir diğer sınırlılıktır. Her ne kadar katılımcı deneyiminin doğrudan kendisinden alınan bilgiyle ölçülmesi hedef alınmış olsa dahi bu bilginin partner, yakın çevre, adli ve muayene kayıtları gibi çoklu kaynaklardan elde edilen bilgilerle güçlendirilmesi veri güvenirliğini artırabilir.

ÇÇYÖ (25,26) alan yazında en sık kullanılan ölçüm aracı olmakla birlikte ekonomik şiddeti içermemektedir (29). Bu durum, ekonomik şiddetin ölçümünde alan yazında yeni araçlar geliştirilerek veya anket kullanımlarına yönelinerek telafi edilmeye çalışılmaktadır (12,44,45). Tüm bu değerli çabalar henüz genel kabul görmüş ve yaygınlaşmış bir ölçüm aracı ortaya koymamıştır. Bu nedenle, mevcut çalışmada da söz konusu ölçüm sağlanamamıştır.

Mevcut çalışmanın bir diğer sınırlılığı yakın ilişki şiddeti gibi bir konuda partner dinamiklerini göz ardı etmiş olmasıdır. Alan yazındaki güncel çalışmalar ÇÇYÖ'den (26) elde edilen puanların zamana karşı güvenir olmakla beraber olası kendini iyi sunma eğilimine karşı dayanıksız olduğuna dikkat çekmektedir (46). Dahası, söz konusu ölçeğin uygulamasında madde sıralaması aynı olay için önce mağduriyet sonra faillik maddesi gelecek şekilde sunulduğunda elde edilen puanların tersi yöndeki geleneksel sunuma kıyasla partnerler arasında daha güvenir sonuçlar sunduğu savunulmaktadır (47). Bu nedenle, mevcut çalışmada alan yazındaki diğer çalışmalarda olduğu gibi kadın beyanı esas alınmış olsa dahi çiftin her iki üyesinden de bilgi alınmamış olması bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir (48). Bu nedenle, yakın ilişkideki deneyimin çok kaynaklı ve bütüncül olarak ele alınmadığı söylenebilir.

Gelecek çalışmaların mevcut çalışmanın sınırlılıklarını ortadan kaldırmayı hedeflemesi konunun daha incelikli anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu doğrultuda, örnekleme ve ölçüm yöntemini standartlaştıran, şiddetin farklı tür ve derecelerini ele alan ve partner dinamiklerini gözeten yaygınlık çalışmalarının gerçekleştirilmesi konunun akademik ve saha boyutuyla incelenmeye devam edilmesine yardımcı olacaktır. Bu sayede, çalışmalar arasındaki standart tanımdan yola çıkılarak ülke genelindeki çalışmaların metaanalitik açıdan daha güvenir ve kapsamlı olarak incelenmesi mümkün olabilir. Bu çalışmanın yakın ilişki şiddetinde kadın mağduriyetini izlemeye yönelik gelecek çalışmalara ve adli tıp alanındaki uygulamalara destek sunması umulmaktadır.

Anılan sınırlılıkların yanında mevcut çalışmanın güçlü yönleri de bulunmaktadır. İlk olarak, sosyodemografik olarak çok katmanlı ve ülkeyi temsil gücü yüksek farklı şehirlerde veri toplanılmış olması önemlidir. Her ne kadar tabakalı bir örnekleme yapılmamış olsa dahi veri havuzunun genişliği ve kapsayıcılığına özen gösterilerek oluşturulması güçlü bir yöndür. İkinci olarak, ülkeyi temsil gücü yüksek bu örneklemden veri toplarken standart bir ölçüm aracı ile veri toplanmış olması elde edilen sonuçların kıyaslanabilirliğini artırmaktadır. Bu durum, bulguların

ulusal ve uluslararası alan yazın ile yorumlanmasını desteklemektedir. Bir başka açıdan, katılımcıların yakın ilişki şiddeti deneyimleri hem yaşam boyu hem de güncel (son bir yıl içindeki) deneyimlere ve bunların sıklığına odaklanılarak hem genel anlamda hem de minör ve ciddi şiddet ayrımı dikkate alınarak ölçülmüştür. Bu sayede, standart bir ölçüm aracının sunduğu çoklu tariflerden yararlanılarak detaylı bilgi üretilebilmiştir. Dahası, elde edilen bulguların sosyodemografik değişkenler bakımından analizi gerçekleştirilerek şiddet mağdurlarının sosyodemografik özelliklerine ilişkin temel çıkarımlarda bulunulmuştur.

Bildirimler

Çıkar çatışması

Yazar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal destek

Yazar, bu çalışma için herhangi bir finansal destek almadıklarını bildirmişlerdir.

*Verilerin elde edildiği dönemde ABD Doları-TL paritesi 2.79 ile 3.96 arasında olmuştur (49).

KAYNAKLAR

1. Dahlberg LL, Krug EG. Violence - A Global Public Health Problem. In: Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R eds. World Report on Violence and Health. Geneva: World Health Organization, 2002: 1–21.

2. Dobash RE, Dobash RP. Violence against Wives: A Case against the Patriarchy. New York: Free Press, 1979.

3. Melton HC, Belknap J. He hits, she hits: Assessing gender differences and similarities in officially reported intimate partner violence. Crim Justice Behav 2003;30(3):328–48. https://doi.org/10.1177/0093854803252356

4. Caldwell JE, Swan SC, Woodbrown VD. Gender differences intimate partner violence outcomes. Psychol Violence 2012;2(1):42–57. https://doi.org/10.1037/a0026296

5. Heise L, Garcia-Moreno C. Violence by Intimate Partners. In: Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R eds. World Report on Violence and Health. Geneva: World Health Organization, 2002: 87–122.

6. Watts C, Zimmerman C. Violence against women: Global scope and magnitude. Lancet 2002;359:1232–7. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(02)08221-1

7. Dünya Sağlık Örgütü. Violence against women prevalence estimates, 2018: Global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women. (9240022252). Available at: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/341337/9789240022256-eng.pdf?sequence=1. (cited: 15 May 2025). 2021.

8. National Crime Victims' Rights Week. Intimate partner violence. Available at: https://ovc.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh226/files/ncvrw2018/info_flyers/fact_sheets/2018NCVRW_IPV_508_QC.pdf. (cited: 15 May 2025). 2018.

9. Sanz-Barbero B, Pereira PL, Barrio G, Vives-Cases C. Intimate partner violence against young women: Prevalence and associated factors in Europe. J Epidemiol Commun H 2018;72(7):611–6. https://doi.org/10.1136/jech-2017-209701

10. Moshtagh M, Amiri R, Saharafi S, Arab-Zozani M. Intimate partner violence in the Middle East Region: A systematic review and meta-analysis. Trauma Violence Abus 2023;24(2):613–31. https://doi.org/10.1177/15248380211036060

11. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet. Available at: https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/2008_TKAA-AnaRapor.pdf. (cited: 15 May 2025). 2009.

12. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması. Available at: https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/yayinlar/2015_KYAICSA_TR.pdf. (cited: 15 May 2025). 2015.

13. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanımız Göktaş, "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Kurulu 18. Toplantısı"na başkanlık etti. Available at: https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanimiz-goktas-kadina-yonelik-siddetle-mucadele-koordinasyon-kurulu-18-toplantisi-na-baskanlik-etti/. (cited: 15 May 2025). 2025.

14. Garcia-Moreno C, Jansen HAFM, Ellsberg M, Heise L, Watts C. WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women: Initial Results on Prevalence, Health Outcomes and Women's Responses. Geneva: World Health Organization, 2005.

15. Mete B, Pehlivan E, Bektaş D, Tekin Ç, Çakmak E. Malatya kent merkezinde yaşayan yetişkin kadınlarda aile içi şiddet sıklığı ve etkileyen faktörler. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi 2018;27(5):297–304.

16. Kıvrak Y, Gey N, Kıvrak HA, Kokaçya MH, Çöpoğlu ÜS, Arı M. Kadına yönelik eş şiddeti, çocukluk travmaları, depresyon ve yaşam kalitesi: Toplum temelli çalışma. Anadolu Psikiyatri Derg 2015;16(5):314–22. https://doi.org/10.5455/apd.1418797985

17. Tel H, Kocataş S, Güler N, Tel Aydın H Gündoğdu NA. Evli kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumu ve etkileyen faktörler. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi 2019;Özel Sayı:256–64.

18. Cengiz Özyurt B, Deveci A. Manisa'da kırsal bir bölgedeki 15-49 yaş evli kadınlarda depresif belirti yaygınlığı ve aile içi şiddetle ilişkisi. Türk Psikiyatri Derg 2011;21(1):10–6. https://doi.org/10.5080/u6350

19. Yanık A, Hanbaba Z, Soygür S, Ayaltı B, Doğan M. (2014). Kadına yönelik şiddet davranışlarının değerlendirilmesi: Türkiye'den kanıt. EJOVOC (Electronic Journal of Vocational Colleges) 2014;4(4):104–11.

20. Şahin EM, Yetim D, Güleç Öyekçin, D. Edirne'de kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların şiddete karşı tutumları. Cumhur Med J 2012;34, 23–32. http://doi.org/10.7197/1305-0028.940

21. İlkkaracan, P. Exploring the context of women's sexuality in Eastern Turkey. Reprod Health Matter 1998;6(12):66–75.

22. Gökulu G, Uluocak Ş, Bilir O. Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı

ve risk faktörleri: Çanakkale, Türkiye'de bir saha araştırması. Electronic Turkish Studies 2014;9/8:499–516.

23. Pehlivan M. Aile içi şiddette kadının mağduriyeti (Sakarya Söğütlü örneği). International Journal of Social Science 2017;58:551–69. https://doi.org/10.9761/JASSS7146

24. Canlı S, Özyurda F. Ankara ili Gölbaşı ilçesinde doğurgan çağdaki kadınlarda kadına yönelik şiddet ve depresyon ilişkisi. Nobel Med 2018;14(2):31–9.

25. Aba Y. Kulakaç Ö. Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Med J Bakirkoy 2016;12(1):33–43. https://doi.org/10.5353/BTDMJB201612106

26. Straus MA, Hamby SL, McCoy S, Sugarman DB. The revised Conflict Tactics Scales (CTS2): Development and preliminary psychometric data. J. Fam Issues 1996;17:283–316. https://doi.org/10.1177/019251396017003001

27. Straus MA. Measuring intrafamily conflict and violence: The Conflict Tactics Scales. J Marriage Fam 1979;41:75–88.

28. Straus MA. Manual for the Conflict Tactics Scales. Durham: Family Research Laboratory, University of New Hampshire, 1995.

29. Morrison AM, Campbell JK, Sharpless L, Martin SL. Intimate partner violence and immigration in the United States: A systematic review. Trauma Violence Abus 2024;25(1):846–61. https://doi.org/10.1177/15248380231165690

30. White SJ, Sin J, Sweeney A, Salisbury T, Wahlich C, Montesinos Guevara CM, Gillard S, Brett E, Allwright L, Iqbal N, Khan A, Perot C, Marks J, Mantovani N. Global prevalence and mental health outcomes of intimate partner violence among women: A systematic review and meta-analysis. Trauma Violence Abus 2024;25(1):494–511. https://doi.org/10.1177/1524838023115552

31. Sardinha L, Maheu-Giroux M, Stöckl H, Meyer SR, García-Moreno C. Global, regional, and national prevalence estimates of physical or sexual, or both, intimate partner violence against women in 2018. Lancet 2022;399(10327):803–13. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)02664-7

32. Kelly JB, Johnson MP. Differentiation among types of intimate partner violence: Research update and implications for interventions. Fam Court Rev 2008;46(3):476–99.

33. Fanslow JL, Norton RN, Robinson EM, Spinola CG. Outcome evaluation of an emergency department protocol of care on partner abuse. Aust N Z J Public Health 1998;22(5):598–603.

34. Duchesne E, Nathoo A, Walker M, Bartels SA. Patient and provider emergency care experiences related to intimate partner violence: A systematic review of the existing evidence. Trauma Violence Abus 2023;24(5):2901–21. https://doi.org/10.1177/15248380221118962

35. Yanıkkerem E. 15-49 yaş evli kadınların aile içi şiddete ilişkin görüşlerinin ve şiddete maruz kalma durumlarının incelenmesi (Unpublished thesis). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2002.

36. Peker D, Demirel B, Yumuşaker MC, Küçükbeyazit Z, Peker F. Halk Eğitimi Merkezlerinde uygulanan kurslara kursiyerlerin katılma nedenleri ve memnuniyet algısı: Erzin ilçesi örneği. ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi 2021;8(19):123–39.

37. Costa D, Soares J, Lindert J, Hatzidimitriadou E, Sundin Ö, Toth O, Ioannidi-Kapolo E, Barros H. Intimate partner violence: a study in men and women from six European countries. Int J Public Health 2015;60:467–78. https://doi.org/10.1007/s00038-015-0663-1

38. Taşkale N, Soygüt G. Risk factors for women's intimate partner violence: An examination from the perspective of Schema Therapy Model. J Fam Violence 2017;32:3–12. https://doi.org/10.1007/s10896-016-9855-6

39. Taşkale N, Babcock J. Intimate partner violence victim typologies: An inquiry with violence antecedents and coping as predictors. J Forens Psychiatry Psychol 2025;36(4):475–91. https://doi.org/10.1080/14789949.2025.2469688

40. Dutton MA, Burghardt KJ, Perrin SG, Chrestman KR, Halle PM. Battered women's cognitive schemata. J Trauma Stress 1994;7(2):237–55.

41. Stith SM, Smith DB, Penn CE, Ward DB, Tritt D. Intimate partner physical abuse perpetration and victimization risk factors: A meta-analytic review. Aggress Violent Behav 2004;10:65–98. https://doi.org/10.1016/j.avb.2003.09.001

42. Spencer CM, Stith SM, Cafferky B. Risk markers for physical intimate partner violence victimization: A meta-analysis. Aggress Violent Behav 2019;44:8–17. https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.10.009

43. Babcock JC, Snead AL, Bennett VE, Armenti NA. Distinguishing subtypes of mutual violence in the context of self-defense: Classifying types of partner violent couples using a modified conflict tactics scale. J Fam Violence 2019;34(7):687–96. https://doi.org/10.1007/s10896-018-0012-2

44. Adams AE, Greeson MR, Littwin AK, Javorka M. The Revised Scale of Economic Abuse (SEA2): Development and initial psychometric testing of an updated measure of economic abuse in intimate relationships. Psychol Violence 2020;10(3):268–78. https://doi.org/10.1037/vio0000244

45. Adams AE, Sullivan CM, Bybee D, Greeson MR. Development of the scale of economic abuse. Violence against Wom 2008;14(5):563–88. http://doi.org/10.1177/1077801208315529

46. Vega EM, O'Leary DK. Reaction time and item presentation factors in the self-report of partner aggression. Violence Victims 2006;21(4):519–32. https://doi.org/10.1007/s10896-007-9118-7

47. Pollard DL, Babcock JC, Cantos AL. Physical intimate partner violence concordance rates in couples: Does CTS2 item order matter?. J Interpers Violence 2023;38(11–12):7867–88. https://doi.org/10.1177/088626052211418

48. Babcock JC, Kini S, Godfrey DA, Rodriguez L. Differential treatment response of proactive and reactive partner abusive men: Results from a laboratory proximal change experiment. Psychosoc Interv 2024;33(1):43–54. https://doi.org/10.5093/pi2024a2

49. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası. Döviz kurları (Günlük). Available at: https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serieMarket/#collapse_2. (cited: 29 September 2025). 2025.